

יערה בן-דוד, "חיוג לילי". שוחחו על הספר שלמה טנאי, איתמר יעוד-קסט וירון גולן. אורחי הערב היו המשוררים סמיח אל-קאסם וציפי שחרור וכן הזמרת עירית בולקא. מוסיקה מתקופת הבארוק והרנסאנס ניגנו אבי קלוגר בחליליות ואורלי לבן בגיטרה. הינחתה ציפי שחרור. תערוכת קולאז'ים מעשה-ידיה של המשוררת נפתחה באותו ערב בגלריה.

● מוזיאון תל-אביב הכין תערוכה מקפת ליצירותיו של הצייר אדולף גוטליב, מחלוצי האקספרסיוניזם המופשט. התערוכה כוללת מאה ועשרים תמונות משל הצייר האמריקאי, ומכסה תקופת יצירה משנת 1925 ועד סוף חיי האמן בשנת 1974.

● בימים אלה חזר ומעלה תיאטרון "הבימה" את "אופרה בגרוש" והפעם בכימויו של דוד לוי. מחזה מוסיקלי זה שכתב ברטולד ברכט, על-פי המחזה הפולקלוריסטי האנגלי "אופרת הקבצנים" משלהי המאה הקודמת, הועלה אצלנו לראשונה בשנת 1931 בתיאטרון "האהל". מאז הועלה פעמיים בתיאטרון "הבימה" ופעם אחת בתיאטרון חיפה בכימויו של עודד

יצחק ויינגרטן. עוד טען הסופר כי "השתלטות" מידע פסיכולוגי על הכותבים, עלולה להוליך אותם בעתיד אל פרשת דרכים, ואולי אף "תצמצם עוד יותר את שטח המרעה שלנו..."

● לרגל הופעת קובץ שיריו של יעקב כסר "מאחורי ההריסות", התקיים ב-28 בנובמבר ערב ביצוותא' תל-אביב. בשיחה השתתפו: עודד רבין, שמעון בלס ואיתמר יעוד קסט. הסופר א.ב. יהושע, שאמור היה לקחת חלק בדיון, נאלץ להסתפק במכתב, בו כתב בין השאר: "יעקב כסר, אולי אינו 'כוכב עליון' בשמי השירה שלנו, ואיני יודע אם כבר הלחינו משיריו פזמונים, אולם כאשר אני מסיים לקרוא מבחר שיריו זה, המרכז עבודת משורר לאורך עשרים שנה, אני מבין שבחצר הספרות שלנו עומד עץ חזק, עץ רב ענפים, אשר צמח בשקט ובהתמדה וכבש את מקומו". בקטעי פנטומימה הופיע חנוך רוזן, את קטעי השירה והנגינה ביצעו יעל גרמן, טלי פלד ותניר שקד. הינחה את הערב המשורר אייל מגד.

● בגלריה עמליה ארבל בתל-אביב נערך ב-25 בנובמבר ערב לרגל הופעת ספר שירה הראשון של

● כמפגש בין סופרים ומורים לספרות שנערך ב-24.11.82 בבית-הסופר בתל-אביב, שוחחו על "מוסר לוחמים בראי הספרות" דליה רביקוביץ, יצחק אורפז, רוני סומק והמורה שרה שמן. המשוררת בת-שבע שירף קראה קטעים ואברהם הגורני-גרין הינחה את הערב. מפגש זה משקף את התסיסה שהתעוררה בקרב רבים מאנשי-הרוח מאז תחילת המלחמה בלבנון. סופרים ומשוררים הירכו לגייס את המילה הכתובה מתוך כוונה להשפיע על המצב הסכוכ שנוצר בעטייה של מלחמה זו. באחת ההפגנות של אנשי-הרוח, שנערכה מול משרד הביטחון, אמרה, כזכור, דליה רביקוביץ לכתב הטלוויזיה, כי זו לה פעם ראשונה לשאת כרוזה בהפגנה פוליטית.

● חופש הביטוי היה נושא לדיון שנערך בבית-הסופר בתל-אביב בשנים-עשר לדצמבר, בהשתתפות פרופ' אסא כשר, הסופר משה שמיר ופרופ' יהודה פרידלנדר. יושב ראש הסופר אהרון מגד. הדיון שאמור היה להתמקד בחופש הביטוי ובענין הצנזורה גלש אל התחום הפוליטי. פרופ' כשר אשר שלל בדבריו כל התערבות בחופש הביטוי של הפרט בכל זמן ובכל מקום. קימס כנגדו את משה שמיר, שראה בהם קריאה גלויה לאנרכיה נאיבית. פרופ' פרידלנדר ניסה לאחוז בשני הקצוות: לטענתו התערבות ממסדית בחופש הביטוי של הפרט אינה כהכרח סימן למשטר טוטאליטארי המוקצה מחמת מיאוס, וכי במקרים מסויימים ניתן לראות בהתערבות כזו מגמה חיובית להכוונת הפרט... עמוס עוז שאמור היה ליטול חלק בדיון, ביטל את השתתפותו ברגע האחרון.

● גם בגלריה "רדיוס" התקיים ב-6 בינואר דיון בנושא התיאטרון הפוליטי — "תמונת מצב נכון לעכשיו". נטלו בו חלק: ד"ר אבי עוז, ראש החוג לתיאטרון באוניברסיטת תל-אביב, ד"ר שוש וייץ מבקרת תיאטרון והמחזאים הלל מיטלפונקט ויהושע סובול.

● במסגרת התערוכה "תגובה גלויה על המלחמה האחרונה" שנערכה בגלריה "רדיוס" בלב דיזנגוף, התקיים מפגש בו נשאו דברים וקראו שירים בנושא המלחמה: פרופ' אסא כשר, ד"ר מנחם פרי שקרא משיריהם של חיים באר ומאיר ויזלטיר, יאיר הורביץ, יצחק לאור, אשר רייך, יוסף שרון ושמירה אימבר שקראה את שירה של דליה רביקוביץ. מנהלי הגלריה אף שלחו גלויות אל אמנים ואנשי-רוח בהן התבקשו הנמענים להביע את דעתם על המלחמה בלבנון. בין אלה שהגיבו על הגלויות: גד אולמן, מיכה ברעם, יאיר גרבות, דוד טרטקובר, רן שחרור, רות שלום, ציונה שמשי, נתן זך, נתן יונתן, ע. הלל, יצחק אורפז, נתן שחם, עקיבא נוף, יהונתן גפן, גילה בלס, משה שמיר, עודד פיינגרש ועוד רבים אחרים. חלק גדול מן התגובות ניתלו על קירות הגלריה כחלק אינטגרלי מהתערוכה.

● פרס ביאליק מטעם עיריית תל-אביב הוענק השנה לנסים אלוני ועוזר רבין (ספרות יפה), לפרופ' אפרים אורבך ופרופ' נחמה ליבוביץ (חכמת ישראל). נסים אלוני זכה בפרס על יצירתו הספרותית-דרמטית עד היום, המשורר עודד רבין על ספרו "הולך סוכב הולך", שהוא כינוס שיריו עד כה. פרופ' אפרים אורבך על המהדרה החדשה של ספרו "בעלי התוספתות" ועל פועל חייו במחקרים בספרות חז"ל, ופרופ' נחמה ליבוביץ זכתה בפרס על מפעל חייה כפרשנות המקרא. בועדת השופטים לפרס ביאליק לספרות יפה ישבו: אריה ליפשיץ, ד"ר שמעון בלס ופרופ' חיים שוהם. לחכמת ישראל: ד"ר מנוחה גילבוע, פרופ' שרה וילנסקי-הלר ופרופ' דב לנדאו.

● בזכות הפסיכולוגיה העשויה לעזור בהבנת טקסטים ספרותיים ולהמציא הסברים לתהליך הפיכתה של יצירה ספרותית לקלאסיקה — דיבר הסופר א.ב. יהושע בערב שנערך במוזיאון ישראל ב-15 בדצמבר לרגל הופעת ספרו "גרושים מאוחרים". נושא הדיון בערב היה: ספרות, אמנות ופסיכולוגיה ובו השתתפו: ד"ר לילי רתוק, מהחוג לעברית באוניברסיטת תל-אביב, פרופ' יהודה פריד, מנהל בית-חולים יום ברמת-חן, וד"ר דבורה שרייבוים, פסיכולוגית ראשית בבית-חולים "שלוותה". קטעים מן הרימון קרא השחקן

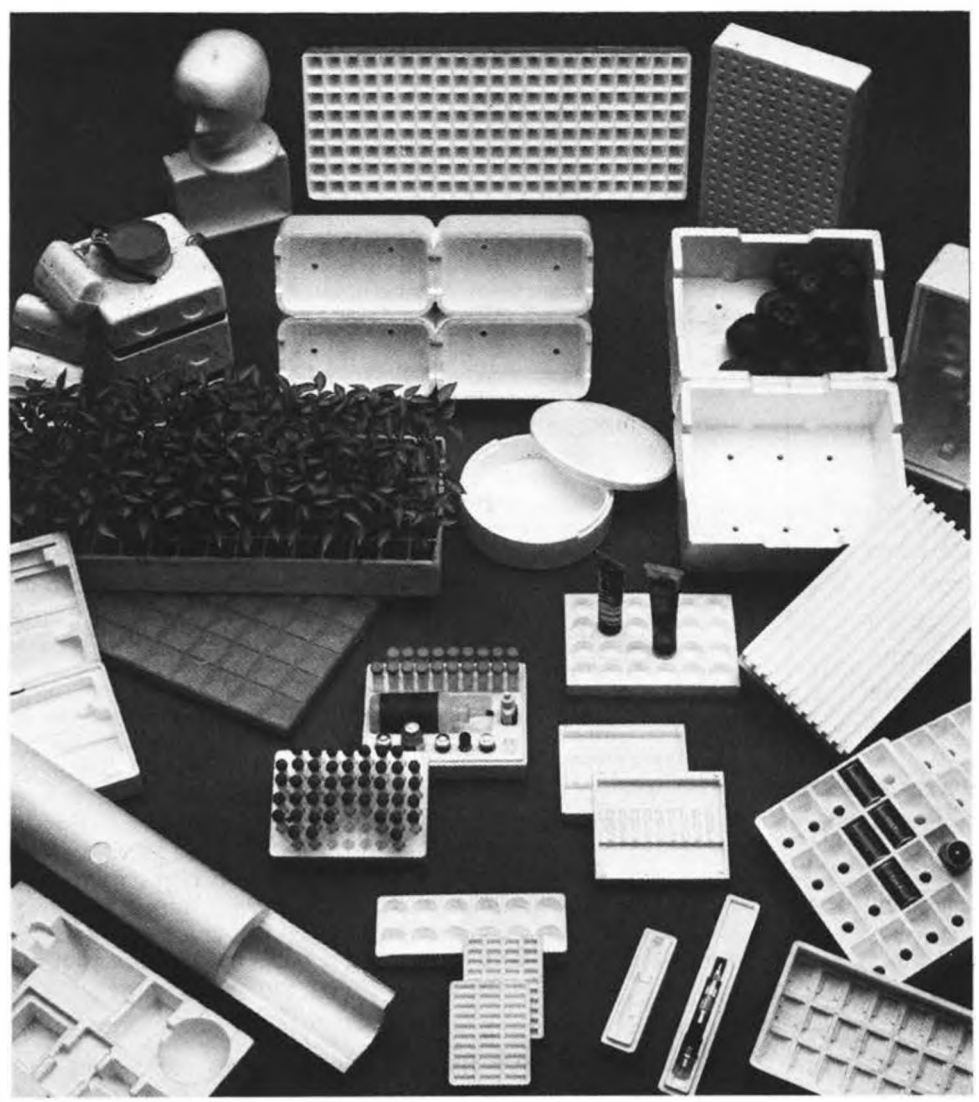

קל-קר

קל-קר ein carmel

Tel : 04 - 942171 :טל

מוצרי פוליסטירן מוקצף לבניה, חקלאות, קמפינג, אריזות, בידוד

קוטלר. את תפקידו מקי סכינאי גילם אז אריק לביא. בהצגה הנוכחית של "הבימה" נכנס אל נעליו של מקי סכינאי השחקן גדעון זינגר, אשר בשנים האחרונות לא נראה בביצוע תפקידים רפרטואריים. לצידו משתתפים ששון גבאי, רבקה גור, רפאל קלצ'קין, רזיה ישראלי מי שהיתה "הזונה הגדולה" של חנוך לוין, ועוד סוללה של עשרים ושמונה שחקנים. את לחניו הידועים של קורט ווילד עיבד פולדי צעמן. לכל מי שנוהג להשוות בין הצגות כחול-לבן לבין הצגות המופקות בלונדון, ראוי להזכיר כי "אופרה בגרוש" הועלה בקיץ 82 מעל בימת "הנשינל תיאטר" בלונדון, במיסגרת פסטיבל התיאטרון שמתקיים שם מדי שנה.

● לפני כשש שנים העלה "הקאמרי" את "אקוס" על-פי מחזהו של פיטר שפר ובכימויו של האנגלי פיטר גיימס. כשבאמצעות התפקיד הראשי של הילד המאוהב בסוסו עד כדי טירוף, התגלה לקהל הישראלי כשרונו של מי שהפך מאוחר יותר לכוכב "אסקימו לימון" — יפתח קצור. בימים אלה מעלה "הקאמרי" מחזה נוסף משל שפר — "אמדאוס". מחזה זה המוצג זה שנה ובהצלחה רבה מעל כמות שונות באנגליה ובאמריקה, עוסק בסיפור חייו של מוצרט, מתוך נקודת ראותו של יריבו סאליירי, אשר יש טוענים כי אף ניסה להרעיל את הקומפוזיטור המהולל. את "אמדאוס" הישראלי ביים היו קיילוס. משתתפים בהצגה: עודד תאומי שזכה ב"זרד הכסף" על משחקו בהצגה "טוב", מיכאל ורשוניאק, אלברט כהן, אורי לוי ואחרים. על-אף שהמבקרים הירבו לחשוף נקודות תורפה הן במחזה, הן במישחק והן בעבודת הבימוי שנטען כי הועתקה מההפקות הוותיקות, ממלאה בהצגה את האולם בצופים שרויים ממנה נחת...

● שוויק אינו "יורד מהכותרות". שנה אחרי שתורגם מחדש סיפורו של החייל הציני האמין, נכנס אל נעליו שחקנה הותיק של "הבימה הקלה" — גדי ניגל. גיבורו של יוסלב האשק עלה לראשונה על הבימה העברית ב-1935, כאשר הומצו בידי מאכס ברוד והנס ריימן. בין השחקנים שהבליטו את עוצמתו הסאטירית-קומית של חייל כל המערכות — מאיר מרגלית וז'ל ויעקב בודו. את עלילות "החייל האמין שוויק" ביימה הפעם עדנה שביט-גל.

● מסיבת יום-הולדת לחברת התקליטים העבריים הראשונה "הד ארצי", נערכה בחודש נובמבר ע"י תחנת "גלי צה"ל" כמועדון "צוותא" בתל-אביב. נטלו בה חלק זמרים רבים שביצעו כמה מהשירים המפורסמים ביותר בזמנם, ופזמונאים ומלחינים שסיפרו אנקדוטות וזכרונות על התקופה. בין הזמרים היו זמרות ותיקות ששיריהן הראשונים הוקלטו ב"הד ארצי", במהירות 78: שושנה דמארי, יפה ירקוני, ולצידן אמנים שהתקדמו עם קצב הזמן והתקליט — אילנית, שולי נתן, הדודאים, שייקה אופיר, הכל עובר חביבי, אבי טולדנו, שלמה ארצי ואחרים. כמה הרבנים שכבר התפרקו מזמן התאחדו במיוחד לערב זה, וזמרים מפורסמים מהעבר ששנים אינם מופיעים עלו לבמה כדי לשחזר את שיריהם המפורסמים, ביניהם מרים אביגל ("בדרך לתבור"), "שוככי ציון" ואחרים. בין המרואיינים והמספרים — מלבד כמה מהאמנים — שהיו קשורים ב"הד ארצי" בשירים והקלטות: שאול ביבר, יוסף הדר, אליהו הכהן ומנכ"ל החברה מאז היווסדה — זאב לוין. הינחה את המסיבה — שמואל שי.

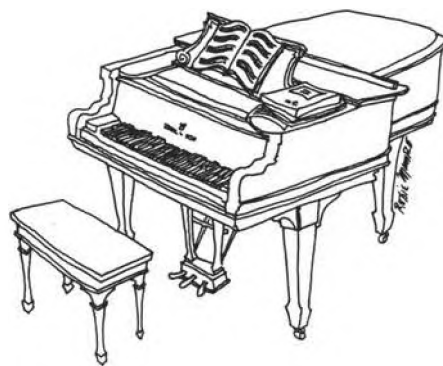
● מורים ראווה עשוי להמצא "אשם" ביהדותו. "עד כה נמצא ראווה מ'שוחזר מחוסר הוכחות" — כך טען הפסנתרן אריה ורדי כראיון ברדיו. ב-7 בדצמבר, ניצח אריה ורדי על התזמורת הסימפונית ירושלים, שניגנה לפני בני-נוער את צלילי "עולמו של מוריס ראווה". את הזיקה ליהדות של ראווה, חשף ורדי לאחר שסיפר כי במיסגרת הקונצרט, הושמעו שני לחנים שכתב הקומפוזיטור הצרפתי למלל בשפה האידית, את קטעי המלל שרה נירה רבינוביץ. הפנטומימאי ג'וליאן שאגן השתלב אף הוא בצלילי הבולרו.

● השחקנית חנה מרון, אשר לפני כשנה וחצי לערך ויתרה על "קביעותה" בתיאטרון "הקאמרי", מתוך רצון לפתח קריירה תיאטרונית עצמאית, עשתה מאז רבות

למימוש דרכה החדשה. כך למשל הופיעה בתפקיד ראשי בהצגה "מרי סטיוארט" לצידה של מרים זוהר בתיאטרון הלאומי. בראשית חודש דצמבר התארחתה חנה מרון בסניפונייטה הישראלית באר-שבוע, בסידרה של חמישה קונצרטים, בהם תפסו קטעי-פרוזה חלק מרכזי במירקם המוסיקלי. מרון קראה קטעים מ"משא אהבתו ומיתתו של הקורנט כריסטוף רילקה", יצירתו של המשורר הגרמני ריינר מריה רילקה — בעברית, ו"פאסאד", פואמה שכתבה אדית סיטול למוסיקה של וולטון — באנגלית. על תזמורת הסינפונייטה, שליוותה את קריאתה של מרון, בין היתר במוסיקה מאת הינדמית וטלמן, ניצח מנהלה המוסיקלי מגדי רודן.

● להקת הבאלט של שטראסבורג הגיעה לארץ בסוף חודש דצמבר. הלהקה מונה ארבעים וחמישה רקדנים, וכהרכב זה הופיעה בשלוש הערים הגדולות, בבצעה ארבע יצירות: "פרימאורה" למוסיקה של וודריגו ו"ציפורים נדירות" למוסיקה של הנדל ובנדטו מארצ'לו. את הכאורוגרפיה לשתי יצירות אלו הכין הקובני אלברטו מנדו. שהצטרף אל הלהקה כביקור זה, כמו-כן ביצעה הלהקה יצירות משל ג'ורג' באלנשיין — "ארבעת הטמפראמנטים" למוסיקה של פול הינדמית, ושל סדז' ליפאר "דומיאו ויליה" למוסיקה של צ'ייקובסקי.

● הלל מרקמן, מנהל להקת הבלט הישראלי הקלאסי, עושה זה חודשים להקניית ערכיה של אמנות זו לקהל שטרם זכה לכך. ב-9 בדצמבר ערכה הלהקה מופע חגיגי בתיאטרון "הבימה". שבוע לפני כן הופיעה הלהקה לפני בני-נוער באשרוד עם הרפאטואר הישראלי חדש. שכלל את הריקוד "נשף הסיום" למוסיקה של שטראוס, את הריקוד לצלילי הסולפידות של שופן ואת "ללא שם" לפי מוסיקה של מאהלר. רקדני הלהקה שהתאמצו להתעלם מצליל פצויה הגרעינים שליווה את הופעתם, התקשו להתעלם מתפוח גנוס שהושלך אל הבמה, בעיקר לאחר שהחליקה עליו אחת מסולניות הלהקה — נעמה ידלין.

● זובין מהטה מכשיר דור המשך. אולי אין זה מקרי שמהטה הסמיך את מועד חגיגת הקונצרטים לזכרו של הוברמן, למועד פתיחתה, לראשונה בארץ, של סדנה למנצחים צעירים. במסגרת הסדנה הועבר השרביט מיד ליד, ואת האינטרפרטאציות "הירוקות" ליצירות נכסי צאן-ברזל של הרפרטואר הקלאסי, ביצעו נגני התזמורת הפילהרמונית. "סדנת הניצוח" — כתב חנוך רון — "הפכה לתיאטרון של טעויות, ואפילו כשתיאטרון זה היה רע, הכמאי והשחקן הראשי על הבמה היה זובין מהטה. הטקסט היה מזויף, העבודה בלתי אמינה — וחמשת הצעירים שנבחרו לסדנה הפכו למאיוונות כשהמאסטר מושך את החוטים מן הצד".

● במוזיאון תל-אביב התקיים ב-5 בדצמבר קונצרט לכבוד יום הולדתו השבעים של הקומפוזיטור האמריקאי ג'ון קייג. ערכה והפיקה את הקונצרט — ג'ואן פרנקס ויליאמס. השתתפו: אריה זקס, זמירה לוצקי, אמילי ברנטסן, סילביה שמאי, פמלה ג'ונס, אלכס יעקובוביץ, אנדו ג'ייקובס, יוסף מר חיים, נועה גיא, בטי אוליברו, וונדי אייסלר קאשי, גרשון

דמכינסקי, ננסי אשר ויעקב אבירם. הדבר היחיד שהזכירה סוללה רחבה זו של מבצעים היא כי לא כל מימד חדש כאמנות בכלל ובמוסיקה במקרה הנדון, יש לו ערך של ממש. האפקטיביות הצורמנית של צלילי הפה, הכרטיס ועוד מיני אביזרים יומיומיים שימושיים, המשיכה להטריד את אוזני המאזינים גם באולם הקונצרטים.

● שני צוותי סופרים יצאו בחודש ינואר למועצות פועלים במיסגרת מפעל "יום סופרים" הנערך על ידי המרכז לתרבות ולחינוך. "יום הסופרים" האחד נערך בפרדס-חנה והסופרים נירה הראל, יוסף חנוכי, שלמה טנאי ויגאל מוסיגנון היו אורחי מועצת פועלי פרדס-חנה ותלמידי בתי-הספר שבמקום. לנהריה יצאו: שלמה אבס, עודד בורלא, זאב ורדי, שלמה טנאי, ישראל לרמן, אהרון מגד, לאה נאור ושלמה ניצן.

● האם קיים נתק בין תנועת העבודה והספרות העברית ואם קיים — מהן סיבותיו? — שאלה זו נדונה בחוג הרעיוני המרכזי של ההסתדרות שהתכנס באמצע חודש דצמבר, במיסגרת אירועי "62 שנים להסתדרות", בתל-אביב. "לא הספרות העברית עזבה את תנועת העבודה, אלא תנועת העבודה עזבה את עצמה", טען המשורר יעקב כסר והדגיש: כי הספרות העברית היתה והינה מעורבת פוליטית. הסופר חנוך ברטוב הציג את השאלה כיצד לחדש את השיח עם אנשים החיים בתוך ריקנות. הקצור, טען, הוא בין חברה שהשתנתה, לבין תנועה שהשתנתה, שאלמלא השתנתה — מי היה רוצה בה? על הניגודים הקיימים בגישתה של הספרות העברית אל המציאות הארצישראלית עמד המשורר שלמה טנאי, שציין כי בעת ובעונה אחת פעלו ופועלים בספרות הקו הברנרטי וקוים שנחבטאו על ידי שמעוני, אלחרמן, ש. שלום ובספרות הנעורים — שמאלי — שהעלו את הצד ההרואי שבהווה הישראלי. יהודה גוטהלף, מנחה החוג הרעיוני, הציג את השאלה: האם ימצאו הסופרים שיאבקו ויעלו את תמונתה של מציאות אחרת, שאליה שואפת תנועת העבודה.

● ב-23 לדצמבר התקיים בבית-הסופר בתל-אביב ערב קריאת שירים אל תוך הלילה. — "התרחשות מספר 2", את הערב הינחתה שוש אביגל, המשוררים יוסי אלפי, ציפי שחרור, רמי דיצני, יאיר הורביץ, חיים גורי, אלי בכר, ברוך לינק, אנדה הראל-דגן, נחן יהונתן ומדכי גלדמן. קראו משיריהם שלמה ארצי שר וזהרירה חריפאי קראה שלושה שירים, ביניהם "האדם אינו אלא", ו"אומרים ישנה ארץ", של טשרניחובסקי. זמרים הופיעו בשירה למלוח-המשוררים. את החגיגה הגדולה הזו "נגנבה" ללא ספק זימרתו של ד"ר מנחם פרי שהתגלה כזמר מבטיח. ד"ר פרי שר בקול ערב את — "שחקי שחקי על החלומות", "אומרים ישנה ארץ" ואת השיר "כל ישראל קדושים" — אתה המכביר".

● לפני כשלושה חודשים, כשערכה התיזמורת הפילהרמונית קונצרט חגיגי לכבוד פרדריך מאן מי שייסד את "היכל התרבות", היו מי מן הקהל שלא ראו נחת, כשהמבקרים לא חסכו שבטם גם מנגינתו של הפסנתרן דניאל כירנבאום. לא כך קרה בסדנת הקונצרטים לכבוד יום הולדת ה-100 להוברמן, שאירגן מנהלה של התיזמורת, הנמצח זובין מהטה. ששת הכנרים היהודים, אייזיק שטרן, אידה הנדל, עברי גיטליס, יצחק פרלמן, פנחס צוקרמן ושלמה מינץ — נגנו בכל ששת הקונצרטים. רבים דברו על "גניוס יהודי" ועל "חוויה חד-פעמית", לא די ולא כעת הנכונה יצאו נגד הנחלת הטלוויזיה שלא מצאה לנכון לאפשר לאוהבי המוסיקה שלא נתאפשר להם להיות נוכחים באולם (מחיר כרטיס לקונצרט המסיים נע בין 300 ל-500 דולר) להתענג על החוויה. (כנושא זה ראה מאמר בגליון זה).

ענת לויט

עתון 77 — ירחון
חתום לשנת 1983